

४. आगलागीबाट सुरक्षित रहने उपायहरू

आगलागी अगाडि गर्नुपर्ने पूर्व तयारीका १० प्रमुख कामहरू

पूर्व सुरक्षा

- जोखिम नक्शांकन गरी आगलागीको उच्च जोखिम भएका ठाउँमा विशेष पूर्वतयारी र सतर्कता अपनाउने । आगलागी हुँदा के गर्ने भनेर आपत्कालीन योजना निर्माण गर्ने । घरमा प्राथमिक उपचारका सामानहरूको जोहो गर्ने ।
- धेरै मानिस प्रभावित हुने तथा जनधनको क्षतिको सम्भावना बढी हुने उद्योग धन्दा कलकारखाना औद्योगिक ग्राम पेट्रोल पम्प तथा पेट्रोल भण्डारण स्थल अग्नि सुरक्षित बनाउने ।
- घर/भान्सा/भवन निर्माण गर्दा, विद्युतीय वायरिङ, सजावटका लागि राखिएका विद्युतीय सामग्री, स्टोभ, ग्याँस चुल्हो आदिको बेला बेलामा निरीक्षण गरी सुरक्षित भएनभएको सुनिश्चित गर्ने । घरमा विद्युतिय सामानहरूबाट धुँवा वा गन्ध आउछ भने त्यसलाई भिक्ने ।
- चुरोटका ठुटा र सलाइका काँटी राम्रोसग निभाएर मात्र फाल्ने । ग्याँस सिलिन्डर र मट्टीतेल जस्ता प्रज्वलनशील पदार्थलाई सुरक्षित ढंगले राख्ने । घरमा कोही नभएको बेला आगो वा हिटर बालेर नहिँड्ने । आगो तापिसकेपछि वा खाना पकाएपछि राम्ररी आगो निभाउने । सजिलै आगो निस्कने पदार्थलाई केटाकेटीको सहजपहुँचमा नराख्ने । मैनुबती र धुप बाल्दा विशेष सतर्क हुने ।
- राम्रो गुणस्तरको विद्युतीय सामग्री मात्र प्रयोग गर्ने । बिजुलीबाट हुने गडबडी कम गर्न राम्ररी वायरिङ गर्ने ।
- नजिकै रहेका सुरक्षा तथा प्रशासनिक निकाय, वारुणयन्त्र, अग्नि नियन्त्रण कार्यालय, रेडक्रस आदिका टेलिफोन नम्बरहरू र ठेगाना टिपोट गरी राख्ने ।

जनचेतना र पूर्व सूचना

- घर, विद्यालय, व्यावसायिक भवन, गाउँ, शहर, मानव बस्ती आदि स्थानमा विपद् पूर्व सूचना प्रणाली, साइरन, घण्टी, बत्ती आदिको व्यवस्थापन गर्ने । धुवाँ पत्ता लगाउने मेशिन वा अलार्म र फायर एक्स्टिग्युअर जडान गर्ने ।
- आगलागी नियन्त्रण र रोकथामबारे पर्याप्त सूचना र चेतना सर्वसाधारणलाई प्रदान गर्ने। जनचेतना फैलाउने कामहरू जस्तै : सडक नाटक, व्यक्तिगत भेटघाट, पत्राचार, पोस्टर पम्पलेट टाँस्ने कामहरू गर्ने ।
- सबै आगलागी नियन्त्रण गर्न पानीको प्रयोग गरिदैन, आगोको श्रोत र प्रकृति अनुसार पानी, फोम अन्य केमिकल एवं वालुवा, माटो प्रयोग गर्न सकिन्छ भन्ने जानकारी सर्वसाधारणलाई बताउने । आगो निभाउने सिलिन्डर, पानी, वालुवा, वाक्लो ब्लाँकेट लगायत उपकरण पर्याप्त मात्रामा राख्नपनि प्रोत्साहन गर्ने । आगो नियन्त्रण बाहिर हुने स्थितिमा मानवीय क्षति नहुने गरी सुरक्षित ठाउँमा भेला हुने तालिम पनि दिने ।

४. दमकल लगायतका सहायता आउनुअघि स्थानीय स्तरमा पानी, स्याउला लगायतका सामग्री प्रयोग गर्न आवश्यक तालिम पनि दिने । दमकल र एम्बुलेन्सलाई विशेष प्राथमिकता दिएर बाटो छ्वाडिदिने संस्कारको विकास गर्ने ।

आगलागी भइरहेको बेला गर्नुपर्ने १० कामहरू

१. आगलागी भएको स्थानबाट सुरक्षित निस्कने त्यसका लागि घरमा भए मूल ढोका प्रयोग गर्ने, सो सम्भव नभए वैकल्पिक मार्ग जस्तै: भन्याड, लिस्तु आदि प्रयोग गर्ने ।
२. आगलागी भएको घरभित्र नछिर्ने । आगलागी भएको तीन मिनेटभित्र नियन्त्रण गर्न सकेमा आगलागी सजिलै नियन्त्रण गर्न सकिन्छ ।
३. लगाएको लुगामा आगो सल्केमा भुइँमा सुतेर लडीबुडी गरी आगो निभाउने, नदगुर्ने ।
४. आगलागी भएमा निहुरिएर घरबाट बाहिर निक्कने । यसो गर्दा नजिकको बाटोबाट प्रयोग गर्ने । घरबाहिर निस्केपछि परिवार संख्या गन्ने, सबैजना बाहिर निस्केको/ननिस्केको, सुरक्षित रहेको/नरहेको यकिन गर्ने ।
५. बाहिर निस्केपछि आपत्कालीन निकायमा जस्तै: नजिकको प्रहरी चौकी, दमकल, स्वास्थ्य चौकी आदिमा खबर गर्ने ।
६. आगो लागेको ठाउँबाट टाढा रहने, धुँवाबाट बच्ने उपाय गर्ने । बालबालिका, असहाय, वृद्ध, अपाङ्गता भएका र विरामीलाई प्राथमिकता दिई उद्धार गर्ने । आगलागी भएको व्यक्तिलाई ब्लाकेट, कार्पेट वा कुनै बाक्लो वस्तुले वेर्ने ।
७. आगो फैलिन नदिन उपलब्ध जनशक्तिलाई लाइन लगाइ पानी, हरिया स्याउला, बालुवा, माटोजस्ता वस्तु एक अर्कामा हस्तान्तरण गर्दै आगो निभाउने, आगो बढ्न नदिने । धनलाई भन्दा मानिसलाई जोगाउन प्राथमिकता दिने ।
८. ठूलो आगलागी भएको खण्डमा सामुदायिक स्थलमा बाल्टिन वाहिनी विधि प्रयोग गरिराख्ने र आवश्यक परेको बेला उक्त प्रविधिअपनाई आगो निभाउने ।
९. आगलागी भएका बखत जलिरहेको ढोका वा भूयाल प्रयोग नगर्ने, आगलागी हुँदा लिफ्टाको प्रयोग नगर्ने ।
१०. सहयोगका लागि मानिसहरूलाई गुहार माग्नुहोस दौडदा सरिरमा लागेको आगो फन छिटो फैलनेहुँदा नदौडने ।

आगलागीपछि गर्नुपर्ने १० कामहरू

१. यदि कसैलाई आगलागी भएको छ भने चिसोपानीले १०, १५ मिनेट खन्याउने ।
२. आगलागीका घाइतेलाई तुरुन्त अस्पताल लैजाने ।
३. कसैले आगलागीमा परी धुवाँयुक्त श्वास फेरिरहेको छ भने उसलाई पनि अस्पताल लैजाने वा डाक्टरको सहयोग लिने ।
४. जलेको मान्छेको शरिरबाट गहना र कपडा हटाउने ।
५. जलेको शरिरको भागमा स्टेरिलाइज्ड ब्यान्डेज प्रयोग गर्ने । थोरै जलेको भागमा मह, घ्यू कुमारी (एलोभेरा) प्रयोग गर्न सकिने ।
६. आगलागीबाट बच्न व्यवस्थित शहरीकरणमा ध्यान दिने ।
७. आगलागी नियन्त्रणका लागि अध्ययन तथा रणनीति बनाउने ।
८. विकेन्द्रित अग्नि नियन्त्रण प्रणाली विकास गर्ने ।
९. अग्नि नियन्त्रक वा उद्धारकर्ताको तालिम दिने ।
१०. दमकल लगायत अन्य संरचनाहरूको स्थापना गर्ने ।

यो सामग्री अमेरिकी अन्तर्राष्ट्रिय विकास नियोज (USAID/BHA) को सहयोगमा भूकम्प प्रविधि राष्ट्रिय समाज-नेपाल (NSET) द्वारा सञ्चालित “मेरो सुरक्षित गाउँ” (My Resilient Village) कार्यक्रम अन्तर्गत तयार पारी प्रकाशन गरिएको हो ।

विस्तृत जानकारीको लागि

भूकम्प प्रविधि राष्ट्रिय समाज-नेपाल

घर-६५, CR-१३, सैबु आवास, भैसेपाटी, ललितपुर
महानगरपालिका-२५, नेपाल, पो.ब. नं. १३७७५, काठमाडौं, नेपाल,
फोन नं.: (९७७-१) ५५९१०००, फ्याक्स नं.: (९७७-१) ५५९२६९२
इ-मेल: nset@nset.org.np, वेब साइट: www.nset.org.np